Vihreä kasvu
Riikka Heikinheimo

14.11.2022

Valtiovarainvaliokunta VaV, 15.11.2022
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024-2030

Venäjän sotatoimet Ukrainaa kohtaan ja seurauksena syntynyt tarve irtautua nopeasti venäläisistä fossiilista raaka-aineista osoittaa konkreettisesti kuinka tärkeää on markkinoiden muutoksia ennakoiva tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI) sekä yrityksissä että tutkimuksessa. Onneksemme yritykset olivat jo TKI-toimiensa ansiosta muutoksen tiellä. Venäjän toimet pakottavat kiihdyttämään kehittämistä. Edessämme on uniikki mahdollisuuksien ikkuna kasvattaa hiilikädenjälkeämme kaksinkertaiseksi ja käyttää syntyvä vauraus kestävään talouteen siirtymiseksi. Edelläkävijyytemme niin energiasiirtymässä kuin digitalisaatiossakin on kokoamme suurempi mahdollisuus, sekä oman yhteiskuntamme kehittymisen, että myös viennin osalta.

Siirtymä kestävään talouteen vaatii toteutuakseen mittavia investointeja suomalaisilta yrityksiltä ja yhteiskunnalta. Yritykset ovat osoittaneet oman sitoutumisensa. Esillä oleva lakiehdotus todistaa, että valtio on valmis omaan osuuteensa. Globaalien kriisien seuraukset tuntuvat taloudessamme. Talouden tasapainottaminen on parempi tehdä talouskasvun kuin leikkausten kautta. Vihreässä kasvussa on erityinen mahdollisuutemme. Julkisen sektorin rooli yksityisen TKI-rahoituksen vivuttamisessa on merkittävä.

Laki on erittäin tärkeä saada voimaan

Laki vakauttaa toimintaympäristön ennustettavaksi seuraavan 8-vuoden ajalle. Tätä ennustettavuutta tarvitsevat niin yritykset kuin uraansa tekevät tutkijatkin.

Esityksen tavoitteena on parantaa valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen ennakoitavuutta ja pitkäjänteisyyttä. Laissa säädettäisiin valtion talousarvioon vuosina 2024–2030 otettavien tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarkoitettujen valtuuksien ja määrärahojen yhteismäärästä. Lisäksi säädettäisiin valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen pitkäaikaisen suunnitelman laatimisesta.

Lain pohjana on parlamentaarisen TKI-ryhmän työ, jossa etsittiin keinoja t&k-rahoituksen tason ja ennustettavuuden kasvattamiseksi. Tavoitteena on saavuttaa vuoteen 2030 mennessä t&k-rahoituksessa taso, joka vastaa 4 prosenttia bruttokansantuotteesta. Kaikki puolueet ovat sitoutuneet tavoitteeseen.

EK kannattaa T&K-rahoituslakia yhtenä keinona t&k-rahoituksen kasvattamiseksi sekä ennustettavan ja pitkäjänteisen innovaatiopolitiikan takaamiseksi. Laki sitouttaa valtiota rahoituksen ennustettavaan kasvattamiseen. Valtion rahoituksen kasvattaminen on laissa sidottu yksityisen rahoituksen kasvuun samassa suhteessa. Siksi elinkeinoelämän on oltava tiiviisti mukana keskustelussa yhtenä keskeisenä sidosryhmänä.

Teimme 12.11.2022 ehdotuksen julkisen rahoituksen kasvattamiseksi mm. T&K-rahoituslain kaavaillulle ensimmäiselle neljälle voimassaolovuodelle. Hallittu valtionomaisuuden liudentaminen tekisi tilaa vihreän kasvun investoinneille ja kiihdyttäisi yritysten omia toimia. (https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/ek-esittaa-valtionomistuksen-hallittua-vahentamista-varat-uuden-kasvun-luontiin/) .

Tarvitaan myös pitkän aikajänteen suunnitelma

Pitkäaikaisessa suunnitelmassa esitetään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiojärjestelmän nykytila ja järjestelmää koskevat tavoitteet sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen päälinjaukset. Suunnitelma olisi kahdeksanvuotinen, jonka valtioneuvosto hyväksyy kerran vaalikaudessa.

Suunnitelman valmistelusta vastaisivat työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö sekä tehden yhteistyötä sidosryhmien kanssa. EK kannattaa pitkäjänteisen suunnitelman laatimista. Suunnitelman on monivuotisuutensa vuoksi pysyttävä kuitenkin riittävän ylätasolla, jotta sitä ei toimintaympäristön muutosten vuoksi jouduta jatkuvasti tarkistamaan.

Korostamme, että 2 § toiseen momenttiin ja 3 § kirjattuun valtioneuvoston mahdollisuutta tarkistaa suunnitelmaa ja kohdentaa varoja uudelleen, tulee mahdolliset uudelleensuuntaukset tehdä tiiviissä yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. On tärkeää, että esityksessä mainittuja mahdollisia vähennyksiä ei käytetä vuosien 2024–2030 välillä lainkaan. 8 vuotta ei ole näin ison siirtymän yhteydessä pitkä aika.

Julkista TKI-kokonaisuutta on johdettava strategisesti

Onnistumisen eteen kannattaa nähdä vaivaa. Siksi totean vielä lopuksi, että ensi hallituskaudella julkisen TKI-järjestelmän johtaminen täytyy uudistaa. On nimenomaisesti Suomen ja veronmaksajiemme etu, kun julkista TKI-kokonaisuutta johdetaan kokonaisuutena, yritykset mukaan

kutsuen, ilman hallinnonalojen siiloja sekä pilkkomatta rahoitusta pieniin vaikutuksiltaan vaatimattomiin kokonaisuuksiin.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Riikka Heikinheimo
Johtaja